

1934

Виходить що-тижня у неділю в ранці у Харкові.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік 3 руб.,
на пів-року 1 руб. 75 коп., на 3 мі-
сяці 1 руб., окреме число коштує—5 к.,
подвійне—10 коп.—За кордон—4 р.,
1/2 року—2 руб.

Річні передплатники одержать без-
платний додаток.

Адреса Редакції: КОНТОРСЬКА, 21.

Телефон редакції—839.

В справах редакції можна бачити від 3 до 5 годин
— ввечора по понеділках, середах та п'ятницях. —

Автори рукописів повинні подавати своє
прізвище й адресу. Редакція може скорочу-
вати і змінити статті; більші статті, до
друку не ухвалені, переходять в ре-
дакції 3 місяці й висилаються авторам їх
коштом, а дрібні замітки й дописи одразу
знищуються. Рукописи, на яких не зазначені
умови друку, вважаються безплатними.

З приводу надісланих до газети ВІРШІВ
редакція не листується.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОГолошень:

За рядок петіту поперед тексту, або за
його місце платиться по 30 к., і по умові.

За рядок петіту після тексту: за перший
раз 20 к. і по умові, за другий—10 к.
Хто шукає заробітку, платить за оповістку
в 3 рядки 10 к. за раз, при умові друку-
вання не менше 3-х разів.

№ 43.

—>>> 28 (10 Листопаду) Жовтня. <<<—

1912 рік.

Ушануйте пам'ять великого Українця Миколи Лисенка.

24 Жовтня у Києві вмер бл. п.
МИКОЛА ЛИСЕНКО

славнозвістний композитор ук-
раїнський. Вічна йому пам'ять!

28 Жовтня у Києві має відбутись похорон бл. п.
Миколи Лисенка.

29 Жовтня о 1 годині дня в господі Т-ва Квітки-
Основ'яненка має бути відправлена панихида по бл. п.
Миколі Лисенкові.

ЗМІСТ: М. М-ський. Смерть Миколи Лисенка. Оленько. М. Лисенко
(некролог). К. Бич-Лубенський. Микола Лисенко (остатній лист). Гр. Бабенко.
Мандровані дяки (докінчення). З нашого життя. З Галичини. С. Порубайміх.
Українські "страдники". І. Мечиславченко. Лист П. П. Осипенко. Одгадка.
Фел'етон: Христия Алчевська. На смерть Миколи Лисенка. Ігор Мечиславченко.
Зімові чари. А. Доде. Тартарен з Тараскону.

Приймається передплата на «Сніп» на 1913 рік. Перед-
плата тільки УМОВНА, се-б-то, коли до 1 СТУДНЯ (Декабря)
1912 р. збереться не менше 1500 передплатників, то
«Сніп» виходитиме на 1913 рік, коли ж ні, то гроші бу-
дуть усім передплатникам повернуті.

Умови передплати: На рік 3 руб. Можлива розстрочка:
1 Студня 1 руб., 1 Березня 1 руб., і 1 Червня ще 1 руб.
У Харкові передплата 2 р. 50 коп. на рік.

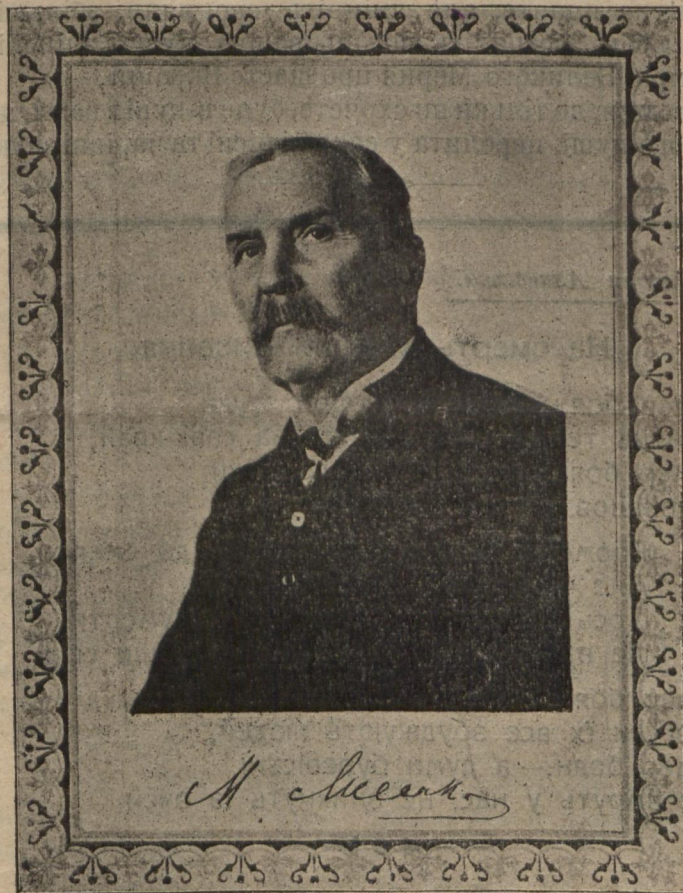
«Сніп» у 1913 році дасть передплатникам 52 числа.
Гроші треба засилати ВИКЛЮЧНО на біжучий рахунок
«Сніп» у 3-є Харківське Т-во Взаємного Кредиту. Кни-
гарні й окремі особи по-за Харковом, що збирають перед-
плату, мають 5% знижки з річної передплати, але гроші
повинні теж засилати ВИКЛЮЧНО до 3-го Харківського Т-ва
Вз. Кредиту. За гроші, які в Харкові будуть виплачені
не в 3-є Т-во Вз. Кредиту, видавець «Снопа» НЕ ВІДПОВІДАЄ.

Пан інспектор в справах друку добачив у передовиці
№ 41 «Снопа» злочин 129 ст. Уг. Ул. Пан Прокуратор
Судової Палати, поділяючи думки п. інспектора, направив до
Судової Палати справу, аби віддати редактора «Снопа» під
суд по 129 ст. Уг. Ул.

М. М-ський.

Смерть Миколи Лисенка.

Він умер—чарівний і прекрасний співець України!
Вмер, не побачивши здійснення своїх сьвятих великих
мрій про щасте вітчизни. Смерть зазирнула йому в-вічи
саме тоді, як надійшла заборона на українську куль-

Бл. П. Микола Лисенко, славнозвістний український композитор.
турно-просвітню інституцію в Києві, якої він був фун-
датор і голова і яка жила його духом. І перед смертю,
так, як і в початку свого життя, бачив він все прикрі

відносини до життєвих прав нації, якої він був сином і яку ціле життя кохав і голубив—найпалкішою любовю. І перед смертю любов його до України була така-ж міцна, як і в початку життя. Вмер, як воїн на чатах інтересів України. Ціле життя був він з вірних—найвірнійший. Його чиста, чарівна душа була ціле життя вівтарем, де палав негасимий вогонь любови до рідного краю й народу—вогонь, що запалював кожне чисте серце, яке наближалось до його.

Історія життя Миколи Лисенка се поема найвірнійшої, найчистішої ідейної любови до України, се чарівна пісня душі сильної й вкупі ніжної, се песном відродженню свого народу, се гімн немирущої надії! Його кобза була наче душею цілої України і з неї неслися—летіли, наче з душі цілого народу і крики обурення і зойки розпуки і поклик до боротьби і стогін болю та страждання і тихий шепіт кохання.

Смерть розбила ту кобзу, навіки замовкнули божественні уста, що творили Тіртеєву музику для покровного народу. Але зложені ним пісні зробилися вже безсмертними. Їх співають від найглухіших хуторів до найбільших городів по всій Україні і навіть по всьому світу, де тільки живуть українці. Навіть чужинці знають його пісні й його музику. І доки житиме Україна, доти безсмертне буде ім'я її найулюбленого сина Миколи Лисенка.

Але безсмертні будуть тільки ті частки його душі, що, перелившись у музику та пісні, зробилися нескорними. Він же сам і безконечна зграя неспіваних ним пісень, ненароджених звуків, що жили в його душі, як в чистім, глибокім джерелі, вже вмерли навіки!

Плач, Україно, твій прекрасний син умер!
Плачте, українці! Ваш любий брат, ваш товариш і ваш батько вмер!

Ні! не плачте, але зміцніть свої ряди, збільшіть свою любов, розпаліть вогонь ваших душ і здійсніть святі мрії Великого Мерця про щастя України.

І всюди, де тільки ви схочете, буде вкупі з вами частина його душі, перелита у сояшні пісні та чарівні звуки!

Христя Алчевська.

На смерть Миколи Лисенка.

Умер боян,—замовкли ліри згуки,
Кінець тепер стражданню за свій край,
Умер боян, що бачив його муки
І увійшов у тихий божий рай...

Гармоній сліз він повен був до смерти,
Але чекав, що счервоніє Схід,
І ось тепер прийшло йому умерти.
Не вздрівши день, надій згубивши слід.

Умер боян,—але живуть ще пісні
І згуки їх все збуджують людей,
Умер боян,—а думи буревістні
Не вмруть у нас, не зникнуть із очей.

Ігор Мечиславченко.

Зімові чари.

Чари з неба з снігом падають,
Заворожують наш край,

Олелько.

Микола Лисенко.

(Некрольог).

Нема такого глухого закутка нашої землі, де б, хоч трошки освічена, людина не знала або не чула імені Миколи Лисенка. Нема такого найглухішого кутка, де б навіть зовсім неосвічені люди не співали пісень, уложених М. Лисенком. Справді, він зробився таким же національним композитором, як Шевченко національним співцем. І вже від давнього часу імена сих двох великих українців, ще за життя Лисенка, все промовлялись у купі. Шевченко й Лисенко се дві найбільш улюблені постаті відродженої України.

М. Лисенко народився на світ у 1842 році на Полтавщині. По укінченню гімназії вчився у Київському університеті, по укінченню університету Лисенко поїхав у 1864 році за кордон до Лейпцігу і вступив до музичної Консерваторії, куди вже давно мріяв вступити. Тут він учився під орудою славних маестро Рейнеке та Ріхтера, яких був одним з найкращих учнів.

Укінчивши студії, Лисенко повернувся на Україну і в р. 1868 видав свій перший «збірник українських пісень». З того часу, аж до самої смерти, Лисенко безупинно збирав українські пісні і видавав їх окремими відбитками або збірниками. Зібрані ним пісні становлять цілий скарб української національної творчости. Веснянки, колядки, щедрівки, пісні купальські, історичні, бурлацькі, гайдамацькі, некрутські і цілий скарб ліричних пісень видані ним з додатком музики та заспівами. Але важливішою є роля Лисенка не як етнограф-збирача, але як композитора—творця. Служе увесь Шевченків «Кобзарь» Лисенко проспівав своїми композиціями. Усі найталановитіші поети українські мають щастя чути до своїх ліпших творів чарівну музику Лисенківську.

Але крім того написав він де-кільки опер та оперет, як серйозної, так і легкої музики. Першою оперою була «Різдвяна Ніч», яка виконувалась з величезним успіхом у Харкові та Києві. Потім були написані «Утоплена», «Чорноморці», а в кінці XIX віку чарівний твір «Тарас Бульба», який ще й досі не бачив світа, але про який відомий російський композитор Чайковський висловлювався як про chef d'œuvre і який

І у сніговім каскаду

Заховали красний май...

І світанок темний хмурий,

Дедве блисне до хаток;

Й вся земля мов тая урна,

Де краса спить без квіток...

Та краса в труні чарівна,

Як знеможений співець,

Як розкішна королівна,

Що прибралась під вінець...

Глянеш... журная заслона...

Чуеш... сумний голос гаю...

Десь кричить смутна ворона—

«Я вміраю!.. Я вміраю!»...

Спи красо, бо ти безсила

І на грець не зможеш йти—

Дика сила побідила

Та не дійде до мети...

би був поставлений на імператорській сцені у Петербурзі, коли-б Лисенко не забавив рішуче, щоб перша вистава його опери була по українськи, але не в перекладі на мову московську...

З його оперет користується величезним успіхом «Енеїда». Крім того Лисенко написав де-кільки дитячих оперет: «Коза-Дерева», «Пан-Коцький» й інші.

Нарешті—він написав цілий ряд творів чистої музики.

Діяльність М. Лисенка, як композитора й патріота дождає свого історика. Жив він у добу найбільшого занепаду українського національного життя і був одним з небагатьох, що вивели український наріз з нетрів здиравання на шлях розвитку та свідомості.

В житті його нема «зерна неправди за собою». Нехай же пером буде рідна земля над ним!

К. Бич-Лубенський.

Микола Лисенко.

Остатній лист!

Багато разів доводилось мені писати некрологи музикам. Важка ця праця. Ніби щось одривається од серця, бо добре знаєш, що такого вже не буде. Буде щось інше, щось нове, а такого не буде. Ще більш важко робиться, коли пишеш про фундатора, але тут є втіхою те, що фундатор збудував нову школу, натхнув новими ідеями других і праця не тільки не загине, але навпаки розвіється і дасть такі красні наслідки, про які фундаторові і не мріялось. Отак було з М. І. Глинкою, отак було з Р. Вагнером.

Але писати про Миколу Виталієвича—се більш ніж важко, більш ніж гірко.

Та невже це правда?

24-го жовтня я дістав од нього листа, поміченого 21-м. Цей лист був мені в відповідь на запитання про українськ. балет: «балета ніякого ніхто не учив і не писав... а я ще колись у покійного Юркевича записав мелодію до танця, що звється «Роман», і сам бачив на подвір'ї у Юркевича, як молодь селянська танцювала... І от ми в клубі завели сі обческі українські танці по пріч ичих всяких pas d'Espagne

Альфонс Додє.

Тартарен з Тараскону.

(Переклад С. Сердюкової).

ХІІ.

Про те, що було висловлено в маленькій домівці Баобаба.

Коли слава Тартарена вже змарніла на нівець, лише в серці представника армії у Тарасконі ще жевріла прихильність до нього.

Хоробрий комендант Бравіда продовжував уперто запевняти: «Ой, се—молодець!»

Звичайно, я уявляю, що се твердження зараз вже не мало ніякого значіння для аптекаря Безюке...

Ні разу бравий комендант не робив п'ятків на африканську подорож; коли загальне обурення досягло найвищого розвитку, лише тоді він забалакав.

Одного вечора, коли бідолашний Тартарен сидів осамотілий в своєму кабінетові й думки його були виключно сумні, до нього ввійшов комендант з надзвичайно урочистим виглядом, одягнений у все чорне, в чорних рукавичках, застібнутий на всі гудзики.

etc... Написав, правда, лібрето до ідного дуже красивого балета з українського життя, дуже складне лібрето, але я не брався ще писати, бо маю інші роботи. Тепер написав мініатюри, які на черзі стоять до постанови»... писав мені Микола Виталієвич. 24-го я одержав од нього цього листа.

Ніщо не віщувало, що цей лист помічений 21-м буде остатнім листом. Це остатнє привітання. Але ось 21-го телеграф приніс звістку, що його вже нема.

Я казав, що важко писати некрологи діячів-фундаторів, але про других все ж таки ми мали сподіванку. Не можна сказати цього про смерть Миколи Виталієвича.

Микола Виталієвич Лисенко родився у 1842 році; у ті часи життя українських поміщиків було ще досить національним і не було ще винищено сучасним космополітизмом, як нині. У домі свого батька, родин та знайомих він часто-густо чув панські кріпацькі хори та оркестри, репертуар яких майже цілком український.

Українська пісня з дитинства виховувала талановитого хлопця і давала розвій і напрямок музичному хистові Миколи Виталієвича. Але живи не так, як хочеться, а як Бог велить. Тільки скінчивши університета, Микола Виталієвич спромігся досягнути своєї мети, дістати музичне виховане. Він поїхав до Лейпцигської консерваторії, яку і скінчив лауреатом по класам у Ренеке та Ріхтера. В 1868 р. він розпочинає свою, виключно українську, діяльність випуском «збірника українських пісень», діяльність, яку він не змінив до остатнього часу, як це видно з цього остатнього листа од 21-го жовтня.

Не час і не місце тут свідчити про хронологічний порядок виходу його творів та наводити критику.

Ми повинні сказати тут лише про морально-художнє значіння Мик. Вит., зібравшого великий скарб народно-музичної творчості, опріч цього, подавшого нам у своїх власних композиціях чудові зразки українського контрапункту.

Ми маємо загальний контрапункт та гармонізацію.

Відомий всім Мельгунов розробив теорію російського народнього контрапункту; чимало російських майстрів вже користуються його теорією.

Покійний Мик. Вит. практично розробляв у своїх творах народній український контрапункт та його вжиток при розробленню укр. мелодій. Він дав багато зразків тому на користь майбутніх українських композиторів.

«Тартарене», вимовив абшитований капітан з притиском, «Тартарене, треба їхати!»

І він залишився випростований у рамі дверей, величний та суворий, як сам обов'язок.

Тартарен одразу зрозумів зміст слів. «Тартарене, треба їхати!»

Він підвівся дуже блідий, кинув кругом себе зворушений погляд на свій гарний затишний кабінет, теплий і м'якко освітлений, на своє широке втіжне крісло, на книжки, на килим, на великі білі стори, за якими тремтіло кволе гілля карликового садочка, потім він наблизився до хороброго коменданта, вхопив його руку та, стиснувши її енергійно, вимовив голосом, в якому брєніли сльози:

— Я по ду Бравідо!

І він, дійсно, виконав свою обіцянку: він поїхав, хоч, правда, не дуже ще швидко... Чимало довелося затратити часу, щоб налагодитись.

Насамперед він замовив у Бомпара дві великі скрині окуті міддю, на яких були прибиті чималі ярлики з написами:

«Тартарен з Тараскону»

«Пакунок зброї».

Ви сами знаєте, що на окуття та на гравірування пішло чимало часу.

Мик. Вит. поклав перші підвалини українському музичному мистецтву, але чи дав він нам школу?

Ніт, і не по своїй вині. Все довге, з музичного боку стратотерпне, життя майстра од нині становиться за велику догану всім тим, хто має музичного талану.

Прокляте, що лежить на україн. народі, який може тільки тоді робить, коли його шия затиснута у чуже ярмо, одбивається і на українськ. музичному мистецтві.

Все життя своє віддав М. В. україн. музиці та не стало воно чарівним зразком. Чужі слова, чужа популярність спокусує талановитих українців збагачувати чуже мистецтво та зраджувати своєму.

З того часу, як М. В. розпочав свою діяльність, пройшло 44 роки. За сей час московська музика дістала братів Рубінштейнів, Чайковського, Балакірева, Римського-Корсакова, Мусоргського й чимало других, не менш значних мистців. За сей час Мик. Вит. натхнув тільки Стеценка та Степового. Порівняйте значіння великої московської оперно-симфонічної школи, подумайте про недбалість і зраду українського народу, (зраду з м'яким духом, бо ніхто не перешкоджував мистецтву) і ви всі, у кого залилася хоч краплина любови та стиду, згорите від сорому. Жах обгортає душу, коли на сучасних зразках вбачаєш, що найкращі люди україн. народу здібні тільки до зводу особистих рахунків та руйнування за для ради вовкулацького себелюбства. найдорожчих своїх завдань. Хай же буде почесне життя славетного небіжчика світлим маяком дійсно-щирим до праці та пекучим вогнем сорому нашій недбалості та себелюбству. Пером тобі земля невпинний орачу невдячної української музичної ниви, хай під сумний спів твоєї чудової кантати «спочинуть невольничі, утомлені руки і коліна одпочинуть кайданами куті!»

— Радуйтеся вбого-духу, не лякайтесь дива: се Бог судить, визволяє довготерпеливих.

Гр. Бабенко.

Мандровані дяки.

(Докінчення).

Та сила портретів різних «козаків Мамаїв», що збереглися до нашого часу, безумовно належить до рук мандрованих

Він замовив у Таставена пречудовий подорожній альбом, щоб писати у ньому свого щоденника та подорожні враження.

Бо хоч людина їде полювати на самих левів, вона не перестає ж думати...

Потім він виписав з Марселю цілий транспорт харчових консервів, м'ясового порошку на юшку, найновітній походний намет—що його можна було розкласти та знімати в одну хвилину, чоботи до морських подорожів, дві парасольки, ватерпруф та пару синіх окулярів, аби захистити очі від офтальмії.

Нарешті, аптекар Безюке злаштував йому невеличку похвату аптечку, в якій була арніка, камфора, оцет і т. и. Бідолашний Тартарен!

Се все він робив зовсім не для себе; він мав надію обережністю та делікатною уважністю вгамувати, хоч трішки, лютість Тартарена-Санхо, який від тої хвилини, коли рішуче був затверджений його від'їзд, не переставав гніватися ні в день, ні в ночі.

XIII.

Від'їзд.

Нарешті, настав великий урочистий день. Від самого до світку весь Тараскон вже був на ногах, та затонив авіньонський шлях і всі вулички, що йшли до славетного будинку баобаба.

дяків. Що вони мали при собі фарби, не може бути сумніву. В інтермедії Довгалецького селянин прохає дяків, щоб вони намалювали з його портрета. «Добре», кажуть дяки, «ми служим охочі, одмалюємо усього, тільки заплющ очі».

Кінчається тим, що вони замість портрета розмальовують обличчя селянина.

Як грамотна людина, дяк ставав у пригоді і тоді, коли треба було писати яке прохання або що.

Так в одному вірші, громада диктує дякові скаргу на попа, що той забороняє вечорниці, колядки і т. ин.

Пиши ще й се, пан-дяче,

Каже дякові громада,

Що не велить (піп) челяді колядувати,

На улицю ходити і на купайлах скакати.

Дівкам не велить ходити на вечорниці:

Хіба-ж їм, небогам, постригтись у чорниці?

Парубкам не велить з дівками гуляти,

По чим же їм буде молодість згадати? ¹⁾

Дякам же належить сила віршів і кондаків сатиричного змісту, де вони називають себе «пивоїзами» і п'яницями. Так, напр., автор кондака «глас п'ятий» звертається до дяків з такою річю.

«Радуйтеся, пивоїзи, і паки реку, радуйтеся! Се радости день проспівает, день глаголю, празника Рождественского зближається! Возстанте убо от ложей своїх і восприимете всяк по своєму хождеству орудія.

Соділайте вертепи, склейте звізду, составте партеси,—егда же станете по улицях со звуками бродить, ищуще си-вухи приймуть вас козаки в крови своя» ²⁾.

Своїм віршам дяки давали такі назви: «Правило увѣщательное, пѣваемое не в церквах»; «Сінаскар на пам'ять п'яницям» і т. п. Але мабуть не завжди вони писали вірші тільки про п'яцтво. Багато дяків йшло на Запоріжжя, багато їх вешталось по Україні саме тоді, як коїлись великі події Хмельниччини і приставало до козаків, так що можна думати, що свій хист до віршування вони прикладали і до історичних пісень та дум.

Життя дяків, вже через те, що вони не мали свого кутка, було не дуже солодке. Мандруючи, вони терпіли і холод і го-

¹⁾ Київ. Стар. 1900 г. Януарь.

²⁾ Рукоп. церков. арх. муз. при Київ. акад. № 151. (Жатецький 203).

Всюди були люде—глядачі: на вікнах, по дахах, на деревах, моряки з Рони, послівщики, чистильщики чобіт, міщанство, ткачі, весь клуб, зрештою—все місто, були також люде з Бокеру. З-за мосту з'явилися навіть огородинки в особливих зовсім двохколий візках з парусиновими будками, виноградарі верхи на гарних конях, оздоблених китицями, різними брязкавками, стрічками та дзвониками; подекуди весело сміялись селянські красуні з блакитними віночками на головах верхи на невеличких металево—сірих кониках.

Весь сей натовп хвилювався під дверима Тартарена, доброго Тартарена, який від'їздить до Турків винищувати левів.

Для Тарасконців—Альжир, Африка, Греція, Персія, Турція й Месопотамія—все це разом зливається в одну величезну країну, дуже небезпечну й майже митологічну, яка називається «Турками» (Турція).

Серед натовпу горло походжали туди-сюди шапкані мисливці, постаті яких визначали з себе шлях триумфу.

Перед будинком баобаба стояли дві великі тачки. Від часу до часу двері відчинялися й перед очима натовпу з'являлись люде, які сумно переходили садок.

Грузики носили скрині, великі пакунки, саквояжі та складали на тачки.

За кожним новим клунком натовп здригався.

лод, а часом і зневагу людей. Не дивно, що вони іноді ставали п'яницями і злодіями, крадучи, що попадеться під руку, робили бешкети і безчинства. Через мандрування дяк не мав жінки, відділя й те залицання до чужих жінок, котре так уподобалось нашим драматургам.

Таким його виховала тодішня семинарія, де завжди він був голодний і обідраний, а не маючи своєї оселі, мандруючи з села в село, трудно було покинути звички, що міцно прищепила дякам тодішня бурса.

Безчинства мандрованих дяків іноді доходили до того, що на них скаржилися козаки і міщане київським владикам, а ті писали укази, в котрих давали право жорстоко карати дяків.

«Дойшло до нас», пише Варлаам Ясинський архиеп. Київск. і Галицький ігуменові Глухівск. монастиря, «о великих розпустах і сваволі дяків і їх виростків, по школах в Глухові живучих, котріє людей безчестят, по ночі ходячи, б'ють і обдирають, до монастиря дівочого безчинно волочаться і іншіє тими подобніє душевредніє розпусти пополняючи з образою Божою», а через це «даєм власть превелебному отцу ігумену Глуховському такових свавольних і розпустних дяків і їх виростків, так теж і паламарів смирати і жестоко карати». ¹⁾

Але всі ці свавольства були ніщо, як порівняти з тою силою шкіл, що була тоді на Україні і де вчили ці свавольні дяки. Так в 1740—48 р.р. Ніжинський полк мав 217 шкіл, Лубенський—172, Черниговський—154, Переяславський—119, а по всій лівобережній Україні більш 1000 шкіл ²⁾. В Харківщині по переписці слободських полків, що робив Хрущов в 1732 році, було всіх шкіл 129. Одна школа приходилась на 2373 душі. Ці цифри становляться ще цікавіш, як порівняти кількість шкіл XVIII століття з кількістю шкіл XIX-го. Так у 1884 році одна школа була на 4270 душ! ³⁾.

Ці школи існували виключно на кошти народу без всякої допомоги з боку уряду. Це підкреслює і Теплов в своєму проекті Батуринського університету, написаного їм за для гетьмана Розумовського: «Въ склонности народа малороссійскаго къ

¹⁾ Київ. Стар. 1892, кн. 7, ст. 118.

²⁾ Лазаревскій. Статист. свіддіння обь укр. народныхъ школахъ. Основа, 1862 г. май.

³⁾ Баталъй. Украин. старин. стр. 101—102.

Голосно називали речі, що проносили люде:

«Он,—дивіться, се—складний намет... Се—консерви, се—зброя»... І шапчані мисливці давали подробиці пояснення.

Біля десятої години в натовпі счинився незвичайний заколот... фіртка з гуркотом відчинилась...

— Се—він!.. се він!.. закричали всі одразу:—се він!...

Натовп здивовано муркотів: се-ж турок!—дивіться які в нього окуляри!

Справді, Тартарен з Тараскону вирушаючи до Альжиру лічив своїм обов'язком одягтися у тамтешнє убраннє.

На ньому були широкі фалдисті штани з легкої білої тканини, невеличкий кептарик з блискучими металювими гудзиками, червоний пояс підперезав його живіт, шия була відкрита, потилиця старанно виголена, на голові стреміла надзвичайна червона феска з дуже довгою блакитною китицею!..

До того ж дві великі, важкі ружниці, по одній на кожному рамені, здоровий ніж за поясом, на шлункові—ладівниця, на бедрі тіліпаняся револьвер у міданій пихві. Се все...

Вибачайте, я забув ще окуляри, зовсім особливі, велетенські сині окуляри, які наче були зроблені спеціально для того, щоб зрівняти нерівності спереду з суворою спиною.

— Слава Тартаренові!... Слава!... ревла народня масса.

Знаменита людина посміхалась, але не кланялась, дякуючи важким ружницям, що висіли за плечима.

ученію и наукамъ ни мало сумнѣнія нѣтъ, потому что въ Малороссіи отъ давняго времени заведенныя школы, не имѣя никакого къ себѣ содержанія, а учащіеся и по силѣ обученія никакого одобренія, не токмо по сіе время не ослабѣвають, но еще по времени число учениковъ большее оказывается.... Батуринскій университетъ въ числѣ студентовъ никакого недостатка имѣть не можетъ и предъ Петербургомъ и Москвою университетъ великій въ томъ авантажѣ предвидится».

Але російський уряд зовсім инакше дивився на цю справу і, замість відкриття Батуринського університету в кінці XVIII століття, почина похід проти дяків і української школи.

Під впливом російського уряду Рафаїлом Зборовським, єпископом київським, видається указ в 1734 році, котрим забороняється мандрувати тим дякам, які не мають пашпортів од префекта київської академії. Таких дяків безпашпортних рекомендується «сложивъ, отсылать подъ арестомъ въ нашу академію Кіевскую для учиненія имъ за такое самовольство надлежащаго наказанія».

Особливо тяжким стало життя дяків коли на Україні заведено було кріпацтва. Цей свободолюбний елемент на фоні загального поневолення був, звичайно, *pensez'-om* в очах уряду і поміщиків, бо він ніс освіту поневоленому люду, через це в кінці XVIII століття уряд видає указ, котрим заборонється дякам мандрувати, се-б-то-чим, указом знищується різниця між вільним дяком і крепаком. Так зрозуміли цей указ і поміщики і гнали на панщину дяка, як звичайного хлопа.

«Хто хоче лиха зазнати»,

Пише один такий дяк,

«Нехай іде у Н дякувати,

Бо буде панщину в будні робити,

А в суботу ходить дзвонити,

Сала по селу прохати

І скрізь за хлібом шмарувати.

Сіє вам изображаю,

І сам із Н утікаю» ¹⁾

Але тікати було нікуди: Запорожжя вже не існувало, а по Україні скрізь панувало кріпацтво.

Потім дійшла черга і до школи. Українські народні школи зачинено, а замість їх заведено офіціальні російські, та й то, як кажуть, «для видимости», бо не могли замінити ти-

¹⁾ Київ. Стр. 1897, ноябрь.

Нарешті, Тартарен зрозумів, як треба поводитись, щоб заслужити любов народу, хоч проте в глибині душі він проклинав своїх жорстоких компатріотів, що змусили його залишити свою рідну захистну господу з білими стінами та зеленими віконницями, але цього він не виказував зовнішнє.

Спокійний та гордий, лише трішки занадто блідий, він вийшов на плях, оглянув свої тачки і запевнившись, що все до ладу, він попростував до двірця, навіть ні разу не озирнувшись на рідну домівку баобаба.

За ним виступав хоробрий комендант Бравіда, президент Лядевез, пушкарь Костакальде, всі шапчані мисливці, за мисливцями тачки, за тачками натовп.

На пероні його чекав начальник станції—старий Африканець, що пам'ятав ще 1830 рік—він довго й гаряче стискував руки лицаря.

Експрес Париж—Марсель ще не прибув. Тартарен зі своїм почтом увійшов до двірцевого сальону, начальник станції загадав зараз же позачиняти двері, щоб уникнути коколотнечі.

Цілих чверть години Тартарен прогулюється по салі зі своїми славними шапчаними мисливцями. Він оповідає їм про свою майбутню подорож, обіцяє прислати левині шкури... Всі

сячи українських шкіл ті десятки офіціальних, що відкрив уряд. За 16 літ, напр., се-б-то з 1804—1820 р.р. в Черниговській губернії відкрито тільки три офіціальних школи замість бувших там 150 українських, та й ті скоро були зачинені бо не було учнів¹⁾

«Никто», каже О. Єфіменкова, «не хотѣлъ посылать своихъ дѣтей въ училища; власть прибѣгала къ угрозамъ, но вида безупѣшность, рѣшалась на сдѣлки—допускала совместное обучение и въ официальных и въ домашнихъ школахъ»²⁾.

Багато дефектів мала стародавня українська школа, але вона була рідна нашому народові.

Сум обгортає душу, як згадаєш, що з останнім, може й де-коли п'яним, дяком-бакаларом, надовго згас промінь просвіти українського народу...

Сучасна російська школа з її дуже тверезим міністерством освіти тільки нівечить дитячу душу українського школяра, несучи йому, замість хліба—освіти, важку камінюку «обозрѣнія».

3 нашого життя.

◀ 18-го цього Жовтня „Общимъ Присутствіємъ Черноморской губерніи“ зареєстровано Статут „Українського Літературно-Музично-Драматичного Гуртка в Новоросійську“.

Таким робом, розпочинає життя перше в Чорноморщині Українське Товариство. Діти України, усі, хто не забув ще згуків рідної мови, кому милі мотиви рідної пісні, повинні приєднатися до молоді інституції, щоб щиро і спільними силами провадити її завдання.

Загальні збори фундаторів мають відбутися 28 жовтня (октябрі) о 7 год. вечора в помешканні „1 Общества Взаимнаго Кредита“ в Новоросійську. Програма зборів: 1) Доклад про завдання Гуртка й організацію його. 2) Установа звітового періоду. 3) Вибори семи членів Комітету й 4-х кандидатів до них. 4) Вибори 3-х членів в Ревізійну Комісію і 3-х кандидатів до них. 5) План майбутньої діяльності Гуртка й організації її.

Фундатори гуртка: Єлизавета Гар, Вікторія Гамалія, Лідія Герт, Григорій Лозовий, Лукьян Мельников і Степан Ерастов.

◀ У неділю 28 жовтня в господі т-ва Квітки-Основ'яненка має бути відправлено панихиду по бл. п. Миколі Лисенкові, що волею Божою преставився 24 жовтня у Києві. Вічна йому пам'ять.

¹⁾ Журнал. министр. народ. просв. 1764 г. к. I.

²⁾ А. Ефименко. Южно-Русск. братства, 240.

записувались у книжечку на львині шкіри, як на коптдрокс на балю...

Спокійний і добросердий, як Сократ в той мент коли випивав келих отрути, безстрашний Тарасконець мав для кожного ласкаве слово та прихильний усміх.

Він балакав просто, в дуже бадьорому тоні; було зовсім зрозуміло, що перед відбуттям йому хотілось справити на всіх як найкраще враження.

Слухаючи сердечну розмову свого шефа, тапчані мисливці плакали, де-які зі справжньою розпучкою, як, наприклад, Лядевез та аптекарь Безюке.

Дехто голосно ридав по закутках.

А нарід, дивлячись крізь вікна на сю сумну сцену, голосно ревів: «Слава Тартаренові!»...

Нарешті забрівів дзвінок. Неясний гуркіт наближався... Приятельську балачку перервали вигуки... Потят! Потят!

Прощай Тартарене, прощай!

«Прощай все»... промуркотів славетний чоловік, і поцілунком, який вія склав на щоді хороброго коменданта Бравида, він поцілував увесь свій милий Тараскон.

Потім він увійшов до вагону наповненого парижанами, які ледве не вмерли з жаху, побачивши страшного дикуна, увішаного з голови до ніг зброєю.

◀ Редакція «Сніп» надіслала у Київ ось-яку телеграму з нагоди смерті Миколи Лисенка: „Над домовиною найвірнішого з вірних гіркі слюзи ллемо. Перед труною великого співця України схилиємо побожно наші чола, плачемо вкупі з цілою Україною“ Редакція „Сніп“.

◀ Редакція „Сніп“ має на думці замість вінка на труну бл. п. М. Лисенка віддати призначену суму грошей на фундацію капітал його імени при товаристві ім. Квітки-Основ'яненка.

◀ Урядники Харківського Земельного Банку зібрали поміж себе на вінок бл. п. Миколі Лисенкові певну суму грошей.

◀ Т-во Квітки-Основ'яненка посилає у Київ на похорон бл. п. М. Лисенка свого відпоручника.

◀ На знак жалоби по бл. п. М. Лисенкові танцювальні вечірки, призначені на суботу та неділю товариством ім. Квітки-Основ'яненка, не відбудуться.

◀ Причини зачинення українського клубу у Києві. В офіційній статті „Кієвлянинъ“ подає ось які причини зачинення клубу: 1) Діловодство клубу провадиться в мові українській. 2) Статут клубовий каже, що мета його дати своїм членам змогу проводити вільний час присмно та хосенно, а тим часом на перших загальних зборах клубу з д. 27 квітня 1908 р. записано до протоколу, що клуб є місце об'єднання та культурного просвічення українців. 3) Вибрана ще 27 квітня 1908 року Рада повідомила про своє обрання губернатора тільки 14 жовтня 1908 р. 4) На користь клубу приймалися жертви від сторонніх осіб, коли тим часом Статут дозволяє се робити тільки від своїх членів. 5) При клубові є невеличка бібліотека, але дозволу губернатора на засновання цієї бібліотеки нема. 6) В напрямі членів клубу завважено нахил до національної окремішности. 7) В господі клубу був вивішений плякат, який вимагав, щоб розмовляли по українськи. 8) В книзі клубу є запис протесту де-яких членів його проти того, що при вечері де-які особи розмовляли по-московськи. 9) По протоколах є „вказівки на потребу ідейного виховання дітей“ 10) У телеграмі, що надіслана до Українського Просвітнього Т-ва у Львові, висловлено „щире бажання, щоб праця конгреса була найбільше хосенна українському народові цілої об'єднаної України“. Та найголовнішим злочинцем була бібліотека, хоч Статут Клубовий дозволяє „передплачувати часописі та книги для членів та їх родин“. Бібліотека була запечатана та віддана на перегляд інспекторові друкарень Нікольському.

Нікольський між иншим звернув увагу на закордонні часописи українські: „Діло“, „Свобода“ (австрійська), „Канадійський Русин“, „Канадійський Фармер“, „Свобода“—орган українського народу в Америці то що. З поміж книжок були знайдені заборо-

XIV.

Порт Марсель. Відплиття.

Першого грудня 186... року, в південь, коли сяяло мягке провансальське зімове сонце, Марсель здивовано побачив турка на своїй пристані.

Не звичайного турка, якх безліч в Марселю, лише турка особливого... страшного... То був Тартарен, великий Тартарен з Тараскону, який йшов вздовж пристані, розшукуючи пароплав «Зуав», що мав його повезти туди, а за ним несли зброю, аптеку, транспорт консервів...

В вухах його ще брєвіли оплески тарасконців.

Зворушений чудовим кольором неба та пахощами моря, йшов сияючий Тартарен, з рушницями за плечима, з високою піднятою головою; йшов він і розкохані очі його оглядали чудову панораму Марселю, який він бачив перший раз в життю, який його осліпив...

Нещасній людині здавалось, що вже марить. Він уявляв собі, що се вже не він, а славетний моряк Зібад, прибув в одну з тих казкових країн, про які так гарно написано у «Тисяча й одній ночі».

Тисячі людей снували у всіх напрямках...

Стояли намети всіх країн, російські, грецькі, шведські, туниські, американські...

Віні: „Українська Хата“, книга Жандра „Револуційна Росія“. Крім того з каталогу видно, що були ще інші заборонені книги. Книжки по заяві Ради наче-б то у свій час викинено з бібліотеки, але де вони є нині—не відомо. З закордонних журналів ревізія майшла „Свободи“ Чо 14, 20, 28 та 38, де були уміщені статті з бурюючого змісту, які торкалися найвищої особи та московського уряду. Крім того Нікольський констатував, що читальня улюблі мала характер бібліотеки.

◀ Від гуртка молодих громадян міста Харькова на ім'я часописи „Рада“ відправлена телеграма такого змісту:

На віки замовк дзвінкий спів українського соловейка. З пошкістю схилимо голови і тяжко сумуєм вкупі з українським народом перед домовиною великого музики Лисенка. Сліденко, Карабут, Копиткевич, Хоменко, Балясна, Дражевський, Булат, Влашко, Ткач, Паночіні.

26 жовтня 1912 р. з приводу смерті М. Лисенка послана Харькова така телеграма:

„Київ. газета Рада. Звістка о смерті славного українського мистця і композитора великим сумом огорнула нас.

Світлій пам'яті твоїй, український Боже, земно кланяємось“. Служащі Харьківського Банку.

◀ Пам'ятник... Тарасові Бульбі! На Катеринославщині в селі Кічкасі, коло санаторії „Александрбад“, на високім березі Дніпра є печера—а властиво щось подібне до тунелю. Ся печера починається якраз над водою, потім підземний хід підіймається і виспе й виспе і виходить вже досить високо над Дніпром. Коло виходу з печери, в горі на березі, стоїть природна скеля, з фронту рівна, як стіна. Тамешні Німці-колоністи та окружна адміністрація розповідають, що тут в печері ніби-то колись жив і переховувався легендарний український воєнка Тарас Бульба, а сама печера як найістотніше так і тепер зветься його іменем. Ся легенда утворилась безперечно під впливом краси і величності околиць української природи, високих похмурих скель та Дніпра. Скільки літ тому місцевий маляр з недалекого міста Олександрівська намалював досить ефектно чорною фарбою на згаданій скелі постать українського воєводи—ніби то Тараса Бульбу. А отсе літом сього року розійшлась—як пишуть до Ради—чутка, буцім то там поставлено пам'ятник нашому великому поетові Т. Г. Шевченкові, і скрізь батюки про се балакали. Правда, пам'ятник поставлено в червні с. р. Тарасові—тільки не Шевченкові, а легендарній особі—Бульбі. Легендарний Німець Нібур властитель парових млинів та механічної фабрики литого заліза на острові Хортиці, чи захопившись славою воєв'яцькими ділами Бульби, чи з інших яких міркувань, рішив поставити йому пам'ятник. Пам'ятник поставлено над Дніпром,

Пароплави та щоглові кораблі з бушпритами стояли під паром, як ліс дивовижних списів, з наядами внизу, з богинями-амазонками, з різноманітною деревяною різбою, яка надавала пароплавам. Все се покривало воду, змушувало її текти дуже повільно та плесніти...

Від часу до часу межі пароплавами відкривався шматок моря, поверхня якого скидалася на чудову шовкову тканину, зм'ячену маслом...

Хмари чайок межі реями утворювали на небі білі плями, і ворухились та перекликались здавалось на всіх мовах.

Тут були цілі склади дивовижних річей, стояли наскрізь закурені дощані шони, в яких матроси варили собі страву.

Снували перекупки з люльками, з мавпами, папугами, гуляли неймовірно товсті канати; тут були старовинні частини гармат, визлочені лятарні, старі талі, старі беззубі якорі, рупори стереоскопи. Продавщиці хлізнів та мушлів стояли навкопашках біля свого краму та вигукували заохочування.

Снували матроси з бляшанками дьохтю та з паруючими чашками, з цілими кошиками молюсків, яких вони перемивали білосуватій воді.

Всюди натовп продавців з самим різноманітним добром.

Вся пристань усипана зерном хліба; носильщики скидають пачки з високих помостів; зерно сиплеться як золотий потік.

на високім березі. Зроблений він з білого міцного каменя. Заввишки пам'ятник більше людського зросту і уявляє постать українського козака в шапці, з люлькою за поясом. Одною рукою він вказує на Дніпро. Пам'ятник сфотографовано і видано на продаж картки.

◀ Справа з пам'ятником Т. Г. Шевченкові. Конкурс на пам'ятник. 20-го грудня сповняється строк оповіщеного об'єднаним комітетом третього міжнародного конкурсу на пам'ятник Т. Г. Шевченкові. Умови конкурсу попрохали в комітеті коло 100 осіб, які бажають взяти участь в конкурсній.

◀ Літературні новини. Мих. Грушевський. Про українську мову і українську школу. Київ 1912 ст. 63.—Ціна 30 сот. Тут зібрано разом 16 статей, друкованих в тижневнику „Село“ (в Києві) в рр. 1909—1910. Книжка була сконфіскована цензурою зараз по виході і аж опісля знято з неї арешт. Призначена вона для найширших кругів, головні для читачів з поміж селян, які знайдуть тут інформації про справи нашої мови, шкільної освіти і науки. Видане надзвичайно чепурне, з вінітою титуловою художника В. Кричевського та з прикрасами після старинних книг. Книжочку сю висилас на бажане оплачено книгарня Наукового Товариства ім Шевченка у Львові, Ринок ч. 10.; при пересиланню належитости переказом проситься долучити порто.

◀ Подарунок. Поміщик полтавського повіту А. К. Старицький подарував земству в селі Черкасівці садибу і чималий будинок з умовою, щоб земство там відкрило лікарню для селян і назвало її „контевською лікарнею“ в пам'ять покійного діда Старицького-Коптева.

3 Галичини.

◀ Всі українські товариства в Перемишлі рішили замість вінців зложити датки на стипендійний фонд імені Григорія Цеглинського.

◀ *Ucrainica* в чужих виданнях. В київськй Cechosloven-і помістив Б. Павлю статтю „Z ukrainskoho života“, де обговорює й становище російських Чехів до українського питання.—В Czerpowitzer Allgemeine Zeitung в ч. з 20. жовтня 1912 розглядає Др. Pr. нужду буковинського селянства на основі праці д-ра Михайла Литвиновича пз. Die bauerlichen Besitz-und Schuldverhältnisse im Wyznitzer Gerichtsbezirke.—Єдина, здається, за останні часи вістка про Українців у французькій пресі, се згадка в „Paris-journal“ ч. 1469 14. X. про протест австрійських соціалістів і „ukrainienne“ з'окрема проти балканської війни. Та й тут очевидно без жадного розуміння, що се таке „ukrainienne“.—В тижневнику

Люде у червоних фесках продають і міняють ослачі шкіри, тут же товпляться їх жінки й діти.

Там далі кораблярня. Великий пароплав зашпакльовується, чути міцний дух резини та оглушаючий гріюкит молотів ковалів, що латають дно його великими мідяними латками.

Часом щось заясніє межі щоглами і тоді бачить Тартарен, що то прийшов англійський фрегат блискучий та вишарований, з офіцерами в жовтих рукавичках, абож великий марсельський бриг, на помості якого серед шуму, брязкіту та гоміру, чути провансальську команду товстого капітана у рєдінготі та шовковому капелюхові.

Весь час оглушаючий гріюкит важких тачок, команди матросів, балачки, сьпіви, свист пароплавів, барабановий бій на баштах святого Йвана у форті св. Миколи...

А над всім цим могутній містраль підхоплює всі сі згуки, змішує з своїм власним завиванням і утворює божевільну, сувору музику подорожніх літаврів, які надають людській душі бажання мандрівки, вільної, безкрайної, бажання мати крила.

Ось під які згуки безстрашний Тартарен з Тараскону відбув в країну лєвів;...

Кінець першої частини.

świat (ч. 31. за 1911 р.) є стаття К. Борта про листоване О. Чужбинського з Гн. Крашевським, якого деякі твори він перекладав на російську мову.—В фейлетонах 239—246 чч. львівського консервативного дневника „Przegląd“ помістив д. З. С. широкий реферат про книжку „Z dziejów Ukrainy“, держаний в тоні звичайним для польських патріотів.—*Южный Край* (в ч. 11037) пригадує потребу здвиження пам'ятника М. Кропивницького.

С. Порубайміх.

Українські „страдники“.

Коли ви, читачу, продивляєтесь українську пресу, то не можете не помітити, як на її сторінках рябіють скарги українців. Куди не поткнись, скрізь кривдять—ображають українців, так кривдять, що і на світі Божому вдержатись не можна, як казала покійна баба Палажка. Там председатель управи за читання «Ради» увільня лікарів; там піп та інспектор за теж напосіда на учителя, а де й учитель за теж доносить на попа, урядник на волосного писаря, а писарь на свідомого селянина. Не дуже давно так, навіть, «Рада» присвятила передовицю одному ганебному вчинкові супроти української преси. Діло було так: Один, як видко інтелігент, написав листа до «Ради» з проханням, щоб йому газети не висилали, а то старшина йому жити не дає, та ще й газету знищує. Каже, коли небудь буду в Києві, та краще власними руками заберу свої числа з редакції.

Добре, що цей інтелігент живе видко близенько біля Києва, а як хто далеко, то що тому в світі Божому робити? Ой, страмовище, страмовище! Прочитавши отакого листа, проти волі подумаєш: «Як дошла ты до жизни такой?»...

І тож хватило у людини совісти публично скаржитись, що йому старшина газети не дає.

Та це-ж може дійти до того, що в селі громадський чередник, або церковний сторож візьме тай скаже, якому небудь інтелігентові, наприклад, учителіві: «ой, глядіть, паничу, не читайте мені отей паскудної мужичої газети, а то піду скажу попові, бо я чув, що за неї попада на горіхи. Краще без гріха—давайте її мені на цигарки». Панич, звичайно, трохи повагається, а потім подума, що строж правду каже: «краще без гріха», і віддасть на цигарки.

Таким чином, позбувшись лиха, нашого панича обує радість велія: «слава тобі Господеві і Цариці Небесній, єсть з чим поскаржитись на гоненіє і притісненіє! Настрою дописа»... Пишучи дописа, сам дума: «дурні, дурні, не знають, як попасти в лоно народніх оборонців і борців за ідею!»

Подержали б у руках при чередникові українську газету і готово (грошей газета не коштує, бо, як відомо, дописувачам висилається дурно).

Мені здається, що отой пан, пишучи листа до «Ради», саме так думав, а «Рада» повірила у всемогутність старшини, тай собі в унісон підтягнула: «рятуйте, мов, громадяне—кривдять!»

Той, хто пише ці рядки, сам селянин і в своєму життю старшини і писаря в ролі жорстоких цензорів не зустрічав. Що найбільше, то це хіба цензорська власть сільського начальства може розпросторитись на якогось забитого, полохливого селянина, а на інтелігента ні в якому разі. Та цього й не може бути прямо таки на основі реальних відносин. Як може сільська власть йти проти пана, коли її садовлять у карцер і, кому тільки не лінь, може «пику побити»...

Одно з двох. Або такі скарги простісінька вигадка, і коли преса вірить, то значить не знає реальних відносин; або коли правда, то ще гірше. Значить частина середньої укр. інтелігенції, крім зневаги, нічого не заслугує. Куди там

йому тягатись з інспектором, попом, чи там становим, земським, коли досить, щоб на його нагримав шкільний сторож—зараз через пресу скарга: «от як, мов, кривдять»...

Так, що части правий був О. Яблоновський, коли писав своєму брату у листі:—я все присматриваюсь кь малоросійской интеллигенции и никакъ не могу съ ней примириться. Столько разговоровъ столько «жалю» по поводу бѣдной родины и—никакого практического дѣла, никакой общественной работы...

Свята правда: на скарги та жалі ми, Боже, які щедрі!...

П. Осипенко.

Одгадка.

Через віщо «Ю. К.» не друкує звістки про штраф та конфіскату «Снопа», та що п. Редактор «Ю. К.» думає у ту годину, коли одержав цю вищезгадану звістку.

Є на світі дуже багато страховищ, а тому не диво, що кожний чоловік чого небудь та боїться. Той боїться мерців, той домовика, той відьми, а той ще чого небудь; а отя знав одного чоловіка, дак той усього боявся. (Ну, звісно, як хто впаде, то того вже він не боїться, а як що стоїть перед його очима, то завжди злякається).

От ви й самі читачу знаєте, що занадто страшно—як вийти до схід сонця на поле у жнива. Мряка у жнива частенько буває і поле, особливо вдосвіта, все чисто вкутане сірим туманом, а в тумані тім все страшним здається: і пастух, і вербка над дорогою, і навіть бурянина на обміжку, або путана коняка. А особливо оті полукопки...

От тут я склав вірша про одного Юхима, може хто догадається, кого я Юхимом охрестив, а потім уже і те, що треба, теж одгадає.

«Сніп» штрафують, конфіскують—

Так мав крикнути «Южный Край».

Роздивився... щож це буде?

А читач що скаже нам?

— Штраф... за щось ще й конфіскують

Ну та й «Сніп», немов копа—

Однесе тоді ж «Южанин»

Копійчину до «Снопа».

І пішла у кіп ця звістка,

Про «Снопа» «Ю. К.» мовчить—

«Южный Край» ту зна примовку:

«Хто мовчить, той двох навчить»,

І як кінь той, «він щось дума»—

Ми ж це хочем розгадати.

У цим віршові одгадка—

«Буки» прошу не читать.

О. Печериця.

Шановний Редакторе!

Я дам відповідь на Ваше запитання про причини мовчанки «Ю. К.» тільки тоді, коли Редакція відповість, через що ні про штраф, ані про конфіскату «Снопа» нічого не подала «Рада». Се загадка ще цікавіша.

Редактор М. Біленький. Видавець М. Міхновський.

ОГОЛОШЕННЯ.

ВЧУ

грати на бандурі (кобзі) за недорого плату *Конторська, 53, кв.*
Проніна, спитати *СТУДЕНТА-КОБЗАРА.*